

10.2.2

ARQUEOLOGIA DE LA MASIA

JOSEP LLUÍS VIVES I CONDE

President Fundador APCECC-Monumenta

La meua participació va tenir lloc a la taula rodona "Arqueologia de la masia", que va cloure el bloc de comunicacions "Estudi de l'evolució de la forma constructiva de l'edifici del mas/masia".

Abans d'entrar a definir el nostre pensament sobre el tema concret en què vam participar vull remarcar la nostra felicitació i el nostre encoratjament per endegar la sensibilització i l'estudi del binomi masia i territori tan important en la definició del paisatge rural català. L'estructuració dels blocs de treball i les comunicacions rebudes posen de manifest l'amplitud i interès del tema general i l'encert de la idea i la seva plasmació.

La presentació de APCECC-Monumenta (Associació de Propietaris de Castells i Edificis Catalogats de Catalunya) va quedar reflectida a la comunicació de Victòria Bassa i Garrido, cap de l'assessoria tècnica de l'associació, que va fer una ponència dins el grup Masia i Turisme Rural. La meua participació va girar més en els criteris que mantenim per fer viables l'adaptació de les masies als canvis que demanen les noves activitats agràries o bé el canvi d'ús més radical amb el respecte al valor artístic, històric i paisatgístic. A continuació, n'exposo unes quantes pinzellades.

El pas cap a l'agricultura mecanitzada i la ramaderia intensiva ha portat moltes masies a la necessitat de construir edificis nous, de dimensions importants i amb tècniques constructives que són una ruptura amb l'arquitectura tradicional. El fet de construir-les a una curta distància ha representat una pèrdua molt important per al valor artístic. Si s'arriba a temps cal fer un estudi paisatgístic de l'entorn per minimitzar-ne l'impacte, un enjardinament intel·ligent ajuda a pal·liar l'obra feta.

Quan es va cap a un canvi d'ús total l'estudi paisatgístic encara es fa més necessari.

En molt casos un estudi arqueològic pot ajudar molt en la presa de decisions, però com tot és una eina a utilitzar amb prudència i de manera dialogant. La qualificació de BCIN obliga la intervenció d'un arqueòleg. En els casos en què he intervingut amb arqueòleg sempre el resultat ha estat positiu.

Considerem més adient parlar de reformes respectuoses dels edificis per adequar-los a noves necessitats tècniques o d'ús que utilitzar la paraula rehabilitació, que permet moltes ambigüitats i amagar intervencions no respectuoses.

- Les solucions vàlides no són úniques.
- El respecte a l'esperit de l'edifici, existent i intangible, s'ha de tenir present.
- Cal respectar el projecte inicial de l'edifici.
- No fer intervencions irreversibles.
- És bo respectar reformes importants i dignes, passen a formar part de la història de l'edifici.
- Cal recuperar l'ús del morter de calç i també de la fusta estructural.

Cada comarca té el seu color d'acabat de façanes derivat de la sorra de la zona emprada pels morters de calç.

Procurar mantenir els forjats de fusta en les seves diverses variants i respectar les voltes catalanes. Evitar tancaments actuals que contrasten negativament amb les obertures antigues.

Estudiar el conjunt de l'edifici moltes vegades són més importants les solucions tècniques interiors, estructurals i de projecte que les estètiques exteriors. També tenen un aspecte didàctic.

En alguns casos es pot anar a solucions actuals, de ruptura, però sempre després d'un estudi profund i obert a altres alternatives, però mai fruit de la frivolitat o d'un afany de protagonisme.

El diàleg amb l'administració és de gran importància i cal sigui àgil i fluid.

El CTE, pensat per a la nova construcció, permet flexibilitat per als edificis antics en casos en què el tècnic responsable ofereix alternatives a la norma i que l'Administració ho accepta.

Aquesta forma de considerar amb respecte l'edifici, la inserció en el seu entorn i la història, mitjançant sistemes interdisciplinaris, pot significar un punt d'inflexió en la conservació del patrimoni. Aquest I Congrés es pot considerar la concreció del fet que es treballa molt en aquesta línia i pot ser un punt de referència.